

Uvod v sociologijo 10/11

Elektronska pošta: v glavni sporočila obvezno ime in priimek, in naziv predmeta, vprašanja naj bodo enostavna; kompleksna rešujem na govorilnih urah.

24. 2. 2011

Obvezna študijska literatura:

Macionis, John J.; Plummer, Ken (2005) Sociology: A Global Introduction. Essex: Pearson Education, tretja izdaja

Izbrana poglavja: 1. del: 1,2,3

2. del 4, 5, 6, 7

3. del, 8, 9, 10, 12, 13

Priporočena študijska literatura:

Harambos, Michael; Holborn, Martin (2001) Sociologija: Teme in pogledi. Ljubljana: DZS

Izpit: 10 zaprtih (1 točka), 5 odprtih (2 točki)

Primer zaprtega: Teorija socialnega učenja pojasnjujejo razlike v vedenju moških in žensk kot posledico,....

Primer odprtega kratkega vprašanja: Kaj so vrednote? Navedite tudi primer ene vrednote.

Izpit: spomladi 14. 6 in 28. 6

Posebna letošnja možnost: 2 kolokvija

7. 4 in 2. 6 **Prijavi se na kolokvij!**

Sociologija in sociološka imaginacija

Kaj je sociologija?

Je znanstvena disciplina, veda, ki si prizadeva naprej razumeti in nato tudi pojasniti, razložiti, družbeni svet, družbeno življenje, realnost.

- Razumevanje in pojasnjevanje družbenega sveta
- Zakaj, kako in v kakšnih okoliščinah – določeni družbeni pojavi.
- Sociologijo zanima kako, zakaj se ljudje vedejo, delujejo in se organizirajo na določene načine.

Postavi se tudi vprašanje. Kaj je sociološka teorija? To je neka zgodba o dogajanju, zgodba o tem kako se odvijajo dogodki v družbenem svetu, univerzumu. Sociološka teorija oblikuje določeno raven abstrakcije. Sociološka teorija podaja svoja spoznanja, ugotovitve tako, da oblikuje, konstruira abstraktne interpretacije. Teoretiki te abstrakcije uporabljajo za razlaganje niza imperičnih pojavov. **Sociološki teoretiki preučujejo družbe na določenih točkah v določeni zgodovinski dobi, v smislu struktur in procesov, ki oblikujejo značaj te družbe.**

V učbeniku pa piše: sociologija: **sistematično preučevanje človeške družbe**

Odnos posameznik – družba

- Posameznik: homo creator ali pasivna marioneta
- Prva naloga sociologije: proučevanje interakcije in interpenetracije med akterjem in institucionalnim delom (Adam, Sociologija v dobi globalizacije, 2004: 14)

//Kdaj začnemo sociološko raziskati? Ko občutimo, ko vidimo, ko splošne kategorije, ki jim pripadamo, oblikujejo naša individualna izkustva. Ko prepoznamo ta splošen vpliv družbe, družbene organiziranosti, ...občutke, ...takrat vidimo na sociološki način.

V nekaterih družbah se mladim pripisuje odvisnost, starejšim ljudem pa posebna drža (odgovorna vedenja). Zahodne družbe so do starih ljudi zanikovalne, jim pripisujejo nižji družbeni položaj, ugled.

Kako živimo je odvisno tudi od položaja, ki ga zasedamo v družbeni hierarhiji (naša vedenja, izbire, čustva, naš način mišljenja).

Gledati sociološko nas opomni tudi glede spola (spolom pripisani različni pomeni, različne družbene odgovornosti, da se spola povezujejo z različnimi oblikami, vrstami dela).

Berger: S tem ko opazujemo posamične primere, lahko oblikujemo splošne vzorce družbenega življenja.

Sociologi iščejo čudno v znanem, navadnem. Berger pravi, da je sociološki način opazovanja takšen, da bi ga lahko strnili v misel: stvari niso takšne kot se kažejo, vsaj ne na prvi pogled.

Človeško vedenje ni preprosto rezultat tega, kar se posamezniki odločijo, ampak je pomemben tudi vpliv družbenih silnic.

Sprejeti je potrebno prvo čudno idejo, da družba usmerja naše delovanje, misli...

Tudi izobraževanje ni odvisno od posameznika, ampak od družbenih sil, kar se predvsem kaže v tem, da je izobraževanje dostopno predvsem pripadnikom tistih družbenih skupin, ki so ekonomsko močnejše.

Sociologi opazujejo individualnost v družbenem kontekstu.

Primer samomora: se kaže kot zelo osebno dejanje, intimna odločitev. Zdi se torej, da je to individualno dejanje. Kako je to Durkheim dokazal? Preučeval samomore v Franciji.

Stopnja samomorov varira glede pripadnosti družbeni kategoriji: moški, protestantje, samski naredijo več samomorov. Njegova teza je bila, da se te razlike ujemajo s stopnjo integracije teh družbenih kategorij v življenje. Tisti, ki izkazujejo višnjo stopnjo samomorov so bolj izolirani, kot tisti, ki izkazujejo nižjo stopnjo samomorov. Zakaj moški? Imajo več avtonomije, to prinese več svobode, hkrati pa ta večja svoboda pomeni tudi nižjo stopnjo integracije (imaš na voljo več indiv. izbir, nisi vezan na neka pravila). Zakaj protestanti? Veroizpoved, za katero je tipična odsotnost ritualov -> ravno rituali pa so tisti, ki prispevajo k večji stopnji integracije, ki bolj povezujejo verujoče veroizpovedi. Protestanti so dosti bolj individualistično naravnani. Zakaj bogati? Tudi bogati imajo napram revnim več svobode, manjšo integracijo v družbo.

Kitajska pa izkuje drugačno sliko. Več samomorov se zgodi na podeželju, in več žensk naredi samomor kot moških. Ne iščemo vzrokov v posameznikih, vendar v družbenih strukturah.

Ali je torej posameznik neka pasivna marioneta? Ali se zgolj odziva na družbene silnice? Ali je homo creator ali pasivna marioneta? Posameznik, vsaj sociološko gledano, ni homo creator, vendar pa po drugi strani tudi ni pasivna marioneta (ni zgolj odsev institucionalne, racionalne logike). Posamezniki imajo v določenih okoliščinah, odnosih in sferah, več možnosti za neko ustvarjalno delovanje, da so akterji. V nekih drugih okoliščinah so zgolj opazovalci. V zopet drugih okoliščinah pa zdrsijo družbeni dogodki mimo njih, ne da bi sploh zaznali.

Akter je aktivni udeleženec, vendar pa z neko omejeno močjo, ker je vselej umeščen v družbeno strukturo. Ga ne determinirajo, ga ne določajo.

Vprašanje med posameznikom in družbo je eno temeljnih vprašanj.

Sociološka imaginacija

- sposobnost prepoznavanja razmerja med
  - o **makro** (širšimi družbenimi silami) in
  - o **mikro** (dejanji posameznikov)
- videti **splošno v posamičnem**

+ veliko mišljenja, ocena priložnosti in omejitev, aktivnost v družbi, prepoznavanje različnosti in izzivov

-sprememba in aktualnost, problem objektivnosti, sociološko znanje kot del družbe

//Sociološka imaginacija je sposobnost zaznavanja in razumevanja ter pojasnjevanja povezav oziroma presečišč med zgodovino in biografijo (sebstvom). Med širšo družbeno skupino in sebstvom (jazom, posameznikom).

Naloga je, da razume odnosa prepletanja, življenja, posameznika in zgodovine. Odnos med zgodovino in biografijo znotraj družbe.

Je sposobnost povezovanja najbolj neosebni in najbolj intimnih vidikov posameznikovega življenja. Povezuje in pojasnjuje, kako so naša najbolj osebna, zasebna izkušnja, povezana z najširšimi zgodovinskimi oblikovanimi silami.

Operira med razlikovanjem med osebnimi težavami in javnimi vprašanji (public issues). Medtem ko se zasebne težave vežejo na zasebne težave posameznika/ce, se javne zadeve vežejo na vprašanje širših družbenih struktur. Osebne težave se odvijajo znotraj značaja posameznika, so povezane z njegovimi neposrednimi odnosi z drugimi, povezanih z njenim značajem, ki se jih posameznik zaveda neposredno in osebno. In tudi rešitve teh osebnih težav ležijo znotraj individualnih odločitev, biografske entitete. Težava je vselej zasebna zadeva.

Issues pa so zasebne zadeve, ki se vežejo na zasebne strukture. Presegajo zasebno okolje posameznika. Ljudje običajno pravi Mills, svoje osebne težave povezujejo z osebnimi neuspehi,

z osebno nezmožnostjo. Pokaže, da so osebne težave vezana na javna vprašanja in da jih je v tej luči potrebno tudi reševati. Zasebne težave so tudi stvar konteksta struktur v katerih živim. Ljudje tudi ne povezujejo tega kakšna družbena bitja so postali z nekimi silnicami, ampak preprosto zgubljajo vpogled v širšo okolje, katerega del so. Sociološka zmeraj presega individualno raven.

Običajni ljudje, kot laiki ne presegamo, in ne vidimo, da smo pripadniki družbenih kategorij (?), ki nas še kako določajo.

Mills je v svojem času opozoril, da imajo Američani problem (oni vidijo samo posameznika in niso nikoli sposobni preseči individualne ravni).

Sociologija promovira kritično mišljenje, s tem da sistematično preučuje (tuje) družbe.

Avtorja opozarjata na pozitivne in negativne strani (napisane zgoraj).

Praktična uporaba sociologije

- Oblikovanje politik in socialnih reform

//Pomaga nam razumeti kako stvari potekajo. Je osnova za oblikovanje raznoraznih politik (družinskih, socialnih). Pomaga nam razumeti razlike med družbami. Pomaga nam ohranjati tolerantnost.

KDO POTREBUJE SOCIOLOGIJO IN SOCIOLOŠKO TEORIJE?

Mi vsi kot posamezniki/ce v kontekstih vsakdanjega življenja. Naša osebna izkustva, težave, manifestirajo širše družbene spremembe. Ne da bi se zavedali, zaznavali, so naša vsakdanja izkustva plod... prepoznavanje teh socialnih moči v katerih smo vpetih je za nas koristno. V tej umestitvi nas mora nagovoriti sociologija.

Sociološka imaginacija: primer lepotnih operacij

- lepotne operacije kot **individualna odločitev**
- naraščanje števila lepotnih operacij kot **učinek družbenih sil**

Zgodovinske okoliščine (norme, vrednote)

Biografske okoliščine

Ali je naraščanje št. lepotnih operacij vendarle učinek družbenih sil? Združenje kirurgov: št. posegov se povečuje. Vedno več ljudi je pozitivno naravnanih do teh operacij (ne samo v ZDA).

Normalizacija/naturalizacija lepotnih operacij

- Mediji
- Naturalizacijo spodbujata dva narcijska okvirja (Brooks, 2004):
  - povezovanje estetske kirurgije s sodobnimi tehnologijami //Plastične operacije: Inovacije, znanstveni napredek, medicinsko znanje, dostopnost – tehnologije
  - način naracije. Drug naracijski okvir pa se dotika sam način pripovedovanja (v prvi osebi in je neposreden).

Izvori sociologije

- Auguste Comte
  - družbena statika, družbena dinamika
  - pozitivizem
  - družbena integracija

//Oče sociologije, skoval ime sociologija. Njegovo družbeno misel je potrebno razumeti z upoštevanjem zgodovinskega konteksta. /// Gre h Comtu: Za njega je pomembno gibanje razsvetljenstvo, tudi pozitivizem. V tem času so družbo prevevale velike spremembe. Govorimo o več vrstah revolucij. In zaradi teh sprememb so se sociologi začeli spraševati in postavljati vprašanja. Pomembna tudi francoska revolucija (delno tudi ameriška), niz revolucij v 19. stoletju in te so postavile povsem novo koncepcijo politike in pravic posameznikov. Vso to vrenje, ki ga imenujemo modernost, so tako totalno razgradila tradicionalne družbene strukture in organizacije življenja, da je postala družba nek objekt opazovanja (kaj se dogaja).

Comtovo sociologijo lažje razumemo, če upoštevamo zgodovinske okoliščine. Različni misleci so se grupirali v tri skupine.

Te tri skupine so:

- borbena reakcija (tisti, ki so se zavzemali za povratek k fevdalnemu redu, tisti, ki so nasprotovali razsvetljenstvu).
- socialistično, komunistični nauki: zahtevali preoblikovanje družbe (radikalen pogled na obstoječe zadeve, ampak velik korak naprej).

- Tretja skupina pa je skupina, ki bi jo poimenovali s kompromisom, ki ni pristajala na povratak k staremu režimu. Zavzela se je za kompromis. Zavzemala se je predvsem za stabilizacijo novih družbenih struktur, razmer. Med te predstavnike kompromisa je sodil tudi Comte.

Bil je zagovornik meščanstva. Bil je za socialne reforme, ki bi izboljšale obstoječe težave. Pravi, da se sociologija mora ukvarjati tako s tem, kako družba funkcionira v mirovanju ter kako so funkcije med seboj povezane. Njemu je ideja konflikta povsem tuja. On izpostavlja pogled na družbo, kot na nek socialen organizem. Konflikta med proletarci in kapitalisti ni. Družba je celota harmonično prepletenih se delov. Socialna dinamika pa je tisti del sociologije, ki preučuje družbo v njenem razvoju. On nekako zastopa stališče, da se družba razvija s pomočjo neke naravne evolucije in da je ta razvoj avtonomen in da se družbeno stanje po sebi izboljšuje (?).

- o Ferdinand Tonnies
  - o industrijska revolucija, napredek
  - o gemeinschaft, gesellschaft

3. 3. 2011

Intro/ THE METHOD

- ▶ METODOLOGIJA – iskanje načina, kako preveriti naše predpostavke o realnosti, ki jo opazujemo
- ▶ VSAKA ZNANOST RAZVIJE DRUGAČNO METODOLOGIJO, skladno s predmetom/fenomenom proučevanja (naravoslovje – svet stvari, trdi kazalci družboslovje-human affairs, mehki kazalci)
- ▶ DRUŽBENA DEJSTVA: z metodologijo proučujemo družbena dejstva, ki jih v neki epoki prepoznamo kot taka (atomske, subatomske svet; IQ in različni tipi inteligence)

Humanistika: psihologija, filozofija, antropologija...zelo izčiščene vednosti, ki jih ne moreš neposredno plasirati v družbo, za razliko od sociologije.

V osnovi vedno govorimo o naravoslovju in družboslovju. Naravoslovne vede empirično (s poskusi, raziskovanjem). Raziskovanje v praksi.

Za naravoslovje velja, da raziskujemo otipljivi fizični svet, preko empirije ali eksperimenta. V naravoslovju govorimo o pozitivizmu.

Metodologija – način do katerega pridemo s spoznavanjem.

Hipoteza: visoka čustvena inteligenca statistično značilna za boljše vodenje. V tem stavku je prisotna gradacija (višja boljše vodenje, nižje slabše vodenje). V stavku mora biti gradacija (+,-). Postavimo hipoteze, vedet moramo kako bomo to preučeval.

Comte: pozitivistična paradigma. Tudi družboslovje po načelih naravoslovnih znanosti.

Pomembno!: Pozitivem: gre za preverjanje dejstev, ponovljivost eksperimentov, vse kar raziskujemo skušamo prizati številčno, interpretacija realnosti je v številkah. Pri pozitivizmu sklepamo nekaj (npr. miza je trda).

Pri naravoslovju predmet objekt, pri družboslovju pa imamo drugačen fenomen in to je običajno človek, družba. Ko preučuješ človeka družba, imaš vedno opravka s »human affairs«, človeškimi zadevami.

Primer: Napoleon Chagnon, izpitno vprašanje. Za odgovor na to vprašanje morate poznat osnovne razlike med naravoslovjem in družboslovjem.

Nauk basni: Vsaka znanost ima drugačno metodologijo. Če govorimo o družboslovju, razlikovanje med kvalitativnimi in kvantitativnimi metodami. V naravoslovju pa imate t.i. empirizem, ki je povezan s pozitivizmom.

Običajno skušamo preučevati družbena dejstva: samomor, ksenofobijo, splav,... Vsaka anketa je nereprezentativna, nima pravega vzorca in ni verodostojna. Ko vi postavljate vprašanja, morate poznat svoj kot izrekanja (matriko: znanje, ki ga imate), anketa med vami se naredi na ta način, da jo vsi napišete, vsi ste del tega. Anketa je slab način merjenja nekega zadovoljstva. Globite zgobino nečesa. Pri kvantitativnem preučevanju dobimo neko sliko, takrat vpeljemo kvalitativni del (globinski intervju).

Izbira metodologije je v samem raziskovalcu. Najboljša je metoda triangulacije (mešanje kvalitativnih in kvantitativnih rezultatov).

Do leta 1970 z IQ testom merimo aritmetiko, logiko – znanje zahodnega sveta. Aboriđini gledajo svet kot sanje, za njih realnosti ni. Čas je dogovorjen in mi znotraj IQ testov merimo tudi dogovorjeni čas. Kasneje začemo merit drugače IQ inteligenco – čustveno poanto inteligence (desno polovico možganov). Poleg čustvene inteligence merimo motorično inteligenco,... Če bi

šli preučevati vpliv krvi na sveti obred, bi moral razumeti v samem sistemu plemena, kako bi mi moral razumeti inteligenco.

- ▶ Od tega, kakšen je naš predmet proučevanja (mehki, trdi kazalci), zavisi sam izbor metodološkega aparata.
- ▶ Primer: proučevanje smrti, proučevanje patologije bolezenskih stanj, proučevanje plime in oseke na S ali J polobli, proučevanje porabe goriva glede na moč in prostornino motorja ter tip vožnje. Ali proučujemo fizikalna dejstva klasične newtonove mehanike ali psihološka stanja, ki so nestanovitna od posam do posam in K do K. So nestanovitna in različna od posameznika do posameznika in kulture do kulture.

Kako bi preučeval umiranje? Antropologija smrti, google. Zavisi od tega, v kateri kulturi ste rojeni, ali imate duševne motnje, halucinacije, imate recimo kulturo kjer je shizofrenija tipičen način bivanja, večinskost je normalnost. Vse skupaj pa zavisi od samega religioznega aparata, kateri religiji pripadate.

Kako bi preučeval patologijo bolezenskih stanj? Sama patologija bolezenskih stanj nam recimo namiguje, kakšna patologija se je uporabljala. Medicina, kateri mi zaupamo, je zelo mlada (veliko mlajša kot antropologija).

Proučevanje goriva: proučujemo človeka, moč motorja, njegov stil vožnje. Tukaj so spremenljivke, ki vplivajo.

1. RAZISKOVALNI PROBLEM (kar nas zanima: npr. vpliv čustvene inteligence na vodenje tima)
2. RAZISKOVALNA VPRAŠANJA (konkretna vprašanja: Ali empatija stat.znač. vpliva na zmanjševanje stresa?)
3. RAZISKOVALNI CILJI (ugotoviti, kakšne so razsežnosti čustvene inteligence ter vpliv čustvene inteligence na vodje in managerje; na individualni stil vodenja; kakšna je korelacija med karizmatičnostjo in višino čustvene inteligence?)
4. HIPOTEZE (Empatija zmanjšuje stres v delovnih skupinah in timih) **Kaj je to empatija? Skušamo jo merit z različnimi metodami – pogosto delamo longitudinalne raziskave (fokusne skupine).**

Raziskovalna vprašanja

- ▶ TEORETIČNA VPRAŠANJA
  - ▶ povezava z indukcijo, dedukcijo in klasično filozofijo – gre za postulate, teoreme, običajno nas zanima trojnost.
- ▶ EMPIRIČNA VPRAŠANJA
  - ▶ Skušamo na podlagi znanosti. Najprej empirično stvari preverimo in nato naredimo teorijo.

Vloga sociologije v korpusu ved

- ▶ str: 50 Zgodovina vede od Comta do Giddensa je zgodovina znanosti, ki se v prvih začetkih zgleduje po NS (naravoslovju) (18. stoletje). To ne gre. Zato v 19. in zač. 20. st. s prebojem meščanstva pride do izraza subjektivizem in šole, kot so behaviorizem (John Watson) simbolični interakcionizem (Herbert Blumer, etnometodologija (Harold Garfinkel), itd.)/METODA: Kot tista, ki vam raziskovalcu pokaže pravzaprav pot, kako priti do določenih dejstev in ugotovitev.
- ▶ 21. st: francoski poststrukturalizem, relativizem, konstrukcionizem/METODA

Postmodernizem: gre za konec velikih zgodb. Gre za to, da imamo konec 20. stoletja teoretike, ki pišejo, da svet, ki ga poznamo, se razkraja. Kontekst ustvarja znanje. Znanje je reprezentirano na različne načine (str. 43).

Članek:

- ▶ NAPAKE V RAZISKOVANJU (Napoleon Chagnon). Obtožijo ga, da je podatke o terenskem delu ljudstva, ki jih je objavljaj, ponarejal.
- ▶ PRVA METODA: FIELD WORK (TERENSKO DELO OZ OPAZOVANJE Z/BREZ/DELNO/PRIKRITO UDELEŽBO). To je klasično, po Malinowskem greste preučevati plamena, skupnosti, znotraj ostanete kar dolgo časa. Ugotavljate njihove navade Prvi antropologi so bili misijonarji. Cilj je, da pridete do realnega posnetka realnosti te skupine ljudi.
- ▶ PRIMER MEAD: FREEMAN

„Subjektivna resnica je ednina resnica, ki obstaja“. Temu rečemo dilema emsko – etsko, emsko je tisto kar je notranje, etsko pa tisto kar raziskujete navzven.

Kaj so prvine raziskovanja, izpit?

Kaj je sociološka resnica?

- ▶ Kakšno resnico proizvajam? Potrebno je poskušat nek fenomen, dejstvo, preučiti iz več zornih kotov. Drugo možno obliko odgovora pa lahko najdemo v epistemologiji.
- ▶ Epistemologija: veda o znanosti; do kam je vednost sploh mogoča? Tisto kar vidimo, ni nujno tisto, kar lahko izmerimo.
- ▶ Common sense vs. znanstvena evidenca: obstaja določen dokaz, da je lahko svetloba lahko na dveh prostorih hkrati. Mnogo znanstvenih spoznanj, ki so trenutno jasna, ne damo v javnost.
- ▶ Mnenje/doxa vs. Episteme/znanost---sophia, nous. Običajno ljudje razmišljamo na podlagi mnenj, to so nepremišljene, površne (doxa) – kadar smo v doxi ne moremo biti objektivni in potem gremo v znanost. Skušamo zadeve preveriti – temu pa reče episteme.
- ▶ Pozitivizem (preverjanje, kar je vidno, objektivno,...) vs. humanistična sociologija (ne more nikdar iste stvari preveriti še enkrat).
- ▶ Determinizem (vi kot posamezniki v kleti) (Comte, Durkheim) vs. Voluntarizem (vi kot posamezniki imate vpliv, ACTION – posameznik v delovanju) (Weber, Blumer, Garfinkel...)

Sociološke metode

- ▶ Odgovor na »**kako** se bomo lotili proučevanja fenomena/problema, ki nas zanima«, je povezan s pojmom **metodologije IN metode**.
- ▶ Gre za skupek načel in metod, ki jih uporabljamo pri raziskovanju določenega problema.
- ▶ Širša opredelitev metodologije je vezana na znanstveni aparat teorije in filozofije znanosti (epistemologije kot teorije znanosti in vednosti nasploh).

Glede na način zajemanja podatkov o predmetu/fenomenu proučevanja, ločimo:

- ▶ kvalitativne (kvaliteta, vsebina) – ne empirični del (vsebinski izraz analize)
- ▶ kvantitativne metode (količina) – empirični del (numerični izraz analize)

Ko raziskujemo statično obdelavo podatkov, naletimo na dve vrsti spremenljivk: odvisne in neodvisne spremenljivke

- ▶ **IZROČILO POJASNJEVANJA V TEM PRIMERU** temelji na objektivnih, zunanjih ter predvsem kvantitativnih opisih in razlagah predmeta/fenomena proučevanja. Ko proučujemo predmet/ fenomen, nas zanimajo vzročno-posledične zveze. Torej, kako se npr. posamezniki obnašajo in zakaj?
- ▶ Metodologija je **TOREJ** vezana na uporabo empiričnih OZ. kvantitativnih metod (ankete, statistične analize, ekonometrične metode, kvantitativne metode analize besedil itd) in kvalitativnih OZ. neempiričnih (analiza virov literature, globinski intervju, metode primerjalne analize, metode zgodovinske analize, metode tolmačenja primarnih in sekundarnih virov itd.) metod proučevanja.
- ▶ **KVALI/KVANTI**: veljavnost in zanesljivost

Za kvantitativne so značilna načela standardizacija (vsak dobi isto zadevo pod nos), kvantifikacije (vrednost spremenljivk je izražena v številkah). Gre za velike reprezentativne vzorce ali pa proučujemo odnose med spremenljivkami.

Prihaja do zlorab metodologije. Če ste dober retorik, poznavalec metodologije, lahko zelo dobro manipulirate javno mnenje in iz ljudi izvlečete točno tisto, kar želite.

Etika raziskovanja: posameznik raziskovalec mora preveriti svoje predsodke. Postavi hipotezo, na katero ima že vnaprej podane odgovore.

10. 3. 2011

Misliti sociološko, misliti globalno

Teorija sociologije je neko znanstveno početje. Drži se tudi drugih kriterijev: nepristranskost,...

Kako sociološka teorija povezuje pojave, ki jih raziskuje? Stopnja integracije, stopnja samomorilnosti.

Eksplcitne in implicitne predpostavke. Predpostavke v ozadju.

Implicitne so tiste, ki jih predstavniki ne izrazijo, ne zapišejo neposredno ampak so nevedno lepilo, predpostavke v ozadju. Brazilci teh predpostavk ne vidimo, so lepilo, nekaj kar se nevidno vpleta... Imajo še večji vpliv kot eksplicitne.

Lahko ugotovimo, da teoretske predpostavke niso homogene ampak heterogene. Ni soglasja, od samega začetka so hudi boji, ki so prerasli že v politična nasprotja med predstavniki posameznih socioloških teorij.

Nove teorije so kritični odziv na te predpostavke, prejšnjih mainstreamovskih teorij.

Funkcionalizem:

to je neka paradigma (izraz, ki govori o tem, da se niz teoretskih perspektiv združuje ob skupnih predpostavkah). Funkcionalistične teorije gledajo na družbo kot na sistem medsebojno povezanih in medsebojno odvisnih delov. Deli družbe delujejo tako, da producirajo stabilnost sistema in solidarnost znotraj nje, oziroma sistema. Funkcionalizem se osredotoča na preučevanje družbenih struktur. Družbene strukture imajo v funkcionalistični perspektivi moč, da vplivajo na naša dejanja, kar vodi k stabilnim vzorcem družbenega delovanja. Pomembno je, da se jih opazuje z vidika družbenih funkcij. Znotraj funkcionalizma je družba urejena, stabilna, poudarek je na družbenem redu. Avtorji pravijo, da v poudarjanju vsega spregleda družbeno enakopravnost,..to je poseben očitek. Spencer, Durkheim

Spencer je oblikoval pojem družbena struktura in družbene funkcije. On je imel tudi Darwinistični pogled na družbo, v družbi preživijo najmočnejši.

Durkheim: samomor, družbene sile na posameznika. Tukaj tudi stopnja integracije. Durkheim se je ukvarjal z družbeno solidarnostjo. Solidarnost je tista, ki drži družbo skupaj.

Še eden kritik je bil: prilagajati se, imeti dobro socializirane člane...

Imamo še Roberta Kinga Mertona: razširil je sociološko razumevanje družbenih funkcij. Njegova teza je bila: posledice vsakršnega družbenega vzorca, pojava, dejstva, različne za različne kategorije ljudi. Ne moremo družbenih funkcij opazovati samo na eni ravni, razlikovati moramo več ravni funkcionalistične analize. Treba je pogledati kakšne posledice ima nek družbeni pojav, struktura, za različne kategorije ljudi. Primer: konvencionalna družina. Merton tudi pravi, da ljudje ne vidijo vseh posledic, razlikuje med manifestnimi (nameravane in opazljive) in latentnimi (tiste, ki so nenameravane in neopazne) funkcije.

Merton tudi pravi, da bi lahko opazovali latentne in manifestne funkcije za vsak družbeni pojav. Merton uveljavi tudi dodatni koncept: koncept disfunkcij. Pojav, ki ima nezaželjene posledice za delovanje družbe. Merton je dodal še nekaj: pojave, ki so za obstoječi pojav irelevantni, nepomembni, so se ohranili kot element preteklosti, vendar za to družbeno stvarnost nimajo nikakršne funkcije (preživel ostanek iz preteklosti).

Talcott Parsons

Konfliktni teoretiki pa vidijo družbo kot področje neenakosti in konfliktov, ki vznikajo zaradi te neenakosti. Neenakost namreč generira konflikt, in tudi družbene spremembe. Konfliktna teorija preučuje kako so neke stvari (spolna usmerjenost,..) povezane z njem kaj. poglej knjigo. Osnovna predpostavka je, da družbena struktura koristi nekaterim, druge pa deprivira.

Primer: kako šolanje nadaljuje neenakost oz. pripomore k neenakosti, s tem da reproducira družbeno strukturo. Vsi ti so si prizadevali, da bi se družbena neenakost zmanjšala oz. ukinila. To je zelo dobro ilustrirano v Marxovi izjavi: filozofi so svet interpretirali na različne načine.

Konfliktna teorija se osredotoča na konflikt, neenakost. Ni mogoče na družbo gledati samo enodimenzionalno.

Makroperspektive: širši pojavi, ki so značilni za družbo kot celoto.

Teoretske perspektive

MAKRO: strukturalizem, pozitivizem, marksizem, funkcionalizem

MIKRO: akcijska teorija, fenomenologija, simbolni interakcionalizem, etnometodologija

Funkcionalizem

17. marec 2011

Akcijske teorije

Makro ukvarjajo s temi širšimi družbenimi procesi, transformacijami, strukturami, saj imajo v ospredju celoto in to kako deli družbe prispevajo k funkcioniranju celote.

- mikro perspektiva // gre za zasuk v smislu preusmeritve pozornosti k mikroprocesom
družba = mreža razumevanj. Družba ni več neka objektivna tvorba, entiteta, ki je neodvisna od delovanja posameznikov, kot so to razlagali posamezniki mikrosociologije, ampak nekaj skrajno odvisnega od človekoga delovanja. V ospredju je zanimanje za produkcijo smisla, pomena.

Mikrosociologije: teorije delovanja. Ne kar tako na splošno, strukture niso več tako pomembne.

- + interakcija družbeni pomeni, kater
- - vpliv strukture

Max Weber

osnovna premisa (izhodišča) – družbe razumemo, če razumemo objekte. Okoliščine družbene situacije je treba razumeti z vidika udeležencev. To je osnovna teza in to, da se družbe razlikujejo po tem, kako njeni pripadniki vidijo, razumejo svet.

Moderna družba prvenstveno ni razvoj tehnologije, čeprav priznava tudi vpliv tehnološkega napredka, razvoja materialnih sil, ampak predvsem je v svojem delu protestantska etika izpostavil vpliv idej, prepričanaj, in vrednot. Religijske ideje, pojasnjeval je nastanek kapitalizma kot neke ekonomske sile, z nasprotnimi silami (regilijo) (?).

Različne družbene vzorce v različnih družbah, analizo na področju razlaga nastanka modernega kapitalizma in v zvezi s tem razvil je razvil nov koncept, koncept idealnih tipov.

vidik akterji

idealni tipi

interakcionizem, simbolni interakcionizem Erving Goffman

Akcijske teorije

- simbolični interakcionizem
- družba kot produkt vsakdanjih interakcij

Erving Goffman

Novo perspektive

- konverzacijska analiza
- semiotika
- Althusserjev marksizem
- moško, heteroseksualno, evropocentrično = delno, večdimenzionalno
- globalna perspektiva
soodvisnost, povezanost, globalizacija

Globalizacija ni naraven proces. Je nek družbeni proces, ki ga zelo aktivno spodbujajo vlade (gospodarske korporacije) in tudi druge družbene skupine. Pa vendarle se moramo vprašati po nekaterih zgodovinskih vzrokih, virih, tega pojava.

Ta pojav je bil mogoč šele v nekem zgodovinskem obdobju, to je obdobje moderne. Za to je značilen industrializem, institucije, prišlo je do razvoja nacionalnih držav. To iskanje vedno večjih trgov, zasledovanje čim večjega profita, je začelo presegati meje lokalnega. Organiziran transport, razvoj telekomunikacij, informacijska tehnologija.

Globalizacija je proces, s pomočjo katerega se zmanjšuje vpliv geografskih omejitev na socialne...

3 SFERE:

- politika

- ekonomija
- kultura

Razviti svet v DVR. Pod načelom: dokler zvenžlajo cekini, je vse dobro.

Ekološko sporna proizvodnja se seli iz bolj razvitih v manj razvite predele svetega in zdaj pomembno je pogledati kakšen je odziv na strani DVR.

Globalizacija kulture. Velik svet, kjer smo vsi povezani, gre za nek stik kultur, pri čemer kulture pravzaprav stopajo v nek proces izmenjave ali menjave, se pravi da kulture vplivajo na drugo. To je vidno v naraščajoči komercializaciji, poblagovljenje, masovna produkcija kulture (preko množičnih medijev).

Znotraj globalizacije kulture so vse širše množice podvržene istim kulturnim izkustvom, poenotenje trendov. Pri televiziji bi lahko rekli, da je spremenila naš planet v globalno nas. Te informacije, podobe iz najbolj odročnih krajev so vpletene v skrajnost vsakega posameznika. Poenotenje kulture, ko vsi ljudje živimo na isti način, prinaša neke negativnosti, po drugi strani pa poraja odpore: posamezni narodi, ljudstva, zaradi nevarnosti globalizacije, ki bi jih zbrisala iz planeta, iščejo značilnosti, da bi jih še bolj razlikovale od ostalih. Globalizacija spodbuja tudi neko prenavo, neke možnosti.

Danes je konec osvajanja teritorij, konec je klasične kolonizacije. To osvajanje je na delu, ampak v drugačnih oblikah. To osvajanje se odvija na ramenih medijev.

Zato, da bi kultura temeljito preoblikovala obstoječe kulturne vzorce 2. in 3. sveta, te strukture vzorcev so se močno zamajale.

Kulture vplivajo druga na drugo. Govorimo o nekakšni difuziji kultur.

Tukaj moramo razlikovat center in periferijo. Ta difuzija kultur poteka od smeri centra proti periferiji. To poteka v vse smeri. Difuzije, ki pa potekajo v obratni smeri, pa so izredno redke. Katere take primere? Kulinarika. Glasba: Afriški rock, Indy Rock

Pri politični globalizaciji. Pri političnih subjektih in državah gre za naraščujočo soodvisnost. Sredstva in legitimnost političnega odločanja se prenanaša iz nacionalne ravni na nadnacionalno raven. Novi politični vzvodi: OZN je primer. Širjenje parlamentarne demokracije.

Zahodnoevropske in Ameriške demokracije. To ustvari tudi številne probleme v svetu. In ker so problemi globalnih razsežnosti, se pričakuje tudi globalne rešitve. Srečamo se z cosmopolitizmom. Srečamo se z moralnim in političnim cosmopolitizem. Moralni se nanaša na to, da so neki moralni standardni univerzalno veljavni. Politični cosmopolitizem pa se nanaša na politično delovanje, ki presega nacionalne meje.

Globalizacija demokracije? Ukinitev nacionalne države? Globalna identiteta?

Globalno identiteto, ki naj bi jo posameznik razvil, je odvisno od tega, da vsak od nas prevzame neko odgovornost v tem svetu. Razumevanje, sprejemanje drugih kultur? Kako se lahko znotraj neke lokalitete izrazimo? Kaj so naslednji koraki? Kako uresničiti svojo odgovornost in razviti svojo identiteto?

Gidens: pred 13. leti je napisal knjigo Tretja pot. V tej svoji knjigi se vriše dva prevladujoča pristopa k razumevanju globalizacije, ki obenem v neki meri sovpadata z nasprotujočima si političnima orientacijama. Zagovorniki stare socialne demokracije; demokracije pravzaprav ni, gre za nadaljevanje že dobro ustaljenih, starih teženj, vrednot. Demokracije je domislica neoliberalizma.

Desni: živimo v svetu brez meja, države so utvara,...

Kakšna je opredelitev Gidensa? Zavrača obe. Predlaga vmesno pot, ki jo imenuje tretja pot. Namen je preseči razkorak med revnimi in bogatimi državami tega sveta.

Gidens: globalizacija se kaže v vsestranskih spremembah življenj. Na nas vplivajo dogodki iz najbolj oddaljenih držav. Pa tudi odločitve posameznikov imajo lahko globalne razsežnosti. Kako posamezniki dosegamo neke globalne učinke, na drugih koncih sveta?

Izpostavi slabitev nacionalne države. Po drugi strani pa tudi ustvarja neke nove možnosti, v okviru novega povpraševanja. Globalizacija ima tudi tak vpliv, da daje nove možnosti. Trgi blaga, storitev, zlasti pa trga dela, so še daleč od tega, da bi bili globalni. So selektivno transnacionalni. Velik del nacionalnih ekonomij ni vključenih v transnacionalne trge. Velik del, ki pa vendarle obstaja, so bolj regionalizirani, kot pa globalizirani.

Ideološka raba globalizacije. Na globalizacijo lahko gledamo z vidika ljudi, ali pa z vidika investorjev. Pri globalizaciji z vidika investorjev gre predvsem za težnjo, da bi se delegitimirale delavstva in deligitimirale politikov..(?).

Po Chomskyu: po eni strani je delo zelo nemobilno, po drugi strani pa je kapital zelo mobilno. Ljudje imamo pravice, kapital pa nima pravic. Ko govorimo o kapitalu, govorimo o kapitalistih in njihovih pravicah, tukaj pa vidimo njihovo neenakost v moči. Globalizacija nam kaže na to, da ponovno profitirajo elite, tisti akterji, ki imajo moč. Globalizacija je proces, ki lahko degenerira v neko obliko tiranije, kajti gre za to, da si predvsem elite skušajo tako kot v preteklosti preko drugih mehanizmov, sedaj preko mednarodnih sporazumov, skušajo zaščititi lastne interese. Globalizacija kot zmes liberalizacije + protekcionizma.

Mednarodne integracije v ekonomskem smislu ne koristi v vsem, nasprotno, je škodljiva tako za zdravje, globalizacija v smislu ekonomske integracije ne prinaša napredka večini prebivalstva na svetu, kajti s to globalizacijo so se predvsem uveljavili interesi ekonomsko močnih, akterjev, ki sestavljajo oligoponijo. Globalizacija pomeni širjenje kapitala, širjenje kapitalskih investicij, razredni boj v svetovnem merilu. S tem ko investirajo v drugih državah, državah tretjega sveta, države centra zgolj izkoriščajo države v razvoju v smislu tega, da izkoriščajo njihovo poceni delovno silo, njihove naravne vire in možnosti za investiranje. Profiti pa se preusmerjajo iz teh območij nazaj v center.

24.3. 2011

Sociokulturna evolucija

pomen **tehnologije: tehnološki determinizem**

v klasičnem smislu družba pomeni ljudi, ki so v nekem medsebojnem odnosu. V odnosu drug z drugim, človeka s človekom. Govorimo o institucionaliranih interakcijah.

kulture so materialni in nematerialni učinki interakcij, v katere vstopajo ljudje znotraj definiranega prostora. Nematerialni vidik kulture so sistemi verovanj, idej, norm,..

Kateri pa so minimalni pogoji, da neka skupina ljudi tvori družbo? Bistven pogoj je samo prebivalstvo. Ti ljudje morajo biti vključeni v neko družbeno interakcijo, medsebojno delujejo. Teritorij. Nujen element družbe, da se ločijo in osamosvojijo različni deli in procesi, dejavnosti, ki izvajajo specializirane naloge.

Ločimo mehanske solidarne in organsko solidarne. Prvi tip solidarnosti temelji na podobnosti; ljudje so naklonjeni drug drugemu, ker so podobni (živiljski stil, pogled na svet). Organska solidarnost pa se izpostavlja v modernih družbah.

Socialna kohezija – skupino mora nekaj povezovat v neko relativno trdno skupnost, ki ima meje navzven določljive. Zato običajno za socialno kohezijo poskrbijo oz. to funkcijo poskrbijo institucije, kot so zakonska zveza, sorodstvo,...

Sociokulturna evolucija: do tega procesa pride, ko si družba pridobi nove informacije, zlasti tehnologije. Lahko razlikujemo med tehnološko ludimentarnimi (ne gre za sofisticirano, slabo razvito, v zametku) in tehnološko kompleksnimi družbami. Ker imajo tehnološko kompleksne družbe bolj razvito tehnologijo, se tudi ideje spreminjajo.

Gre za povezavo med tehnološkim napredkom in produktivnostjo. Sama tehnologija prinaša številne prednosti. Med temi prednostmi je ta, da smo kot delavci bolj učinkoviti, se pravi, da na delovnem mestu delamo hitreje, tehnologija pa nam omogoča, da smo vse bolj povezani s sodelavci.

Ali na produktivnost vpliva na tehnološki napredek? Slika na linku (slajdi).

Karl Marx

prakomunizem -> suženjstvo -> fevdalizem -> kapitalizem -> komunizem

Marx Weber

- racionalizacija družbe
  - tradicija -> racionalnost
  - protestantska etika
  - birokracija
  - jeklena kletka

Emile Durkheim

funkcionalizem

družbena dejstva

anomija

kolektivna zavest

mehanska solidarnost --- --- --- > organska solidarnost

31.3.2011

Teme: Sociološka imaginacija, mišljenje + sociološke metode + sociološko misliti globalno + družba + kultura

10 zaprtih vprašanj + 5 odprtih vprašanj

Kultura

= vrednote, prepričanja, vedenje, prakse in materialni objekti, ki oblikujejo način življenja ljudi.

Materialna + nematerialna

//Avtorja kulturo delita kot nek sklop, sistem, prepričanj, verjetinj, vzorcev vedenj in praks, ter tudi materialnih objektov in stvari, s pomočjo katerih ljudje oblikujejo svoj način življenja.

Kulturo opredelita kot neko grafično logiko s katero ne samo mislimo, zaznavamo svet, ampak s pomočjo katere tudi delujemo v vsakdanjem življenju. Človeštvo je tisto, ki oblikuje kulturo. Lastnosti človeku niso inherentne – značilnosti bodo življenske, osebne, niso notranje, prirejene. Vse lastnosti, ki jih razvijejo ljudje, so kulturno konstruirane.

Ljudje smo edina živa vrsta, ki oblikujemo in se opiramo na kulturo, da bi preživel.

Simboli so elementi iz sveta, neki objekt - stvari, ki jih preobrazimo v simbole. Jezik je eden od takih sistemov simbolov, ki pripadnikom neke kulture omogočajo medsebojno sporazumevanje.

Simboli nosijo neke pomene, ki jih poznajo samo pripadniki iste kulture. Pripadniki drugih kultur niso sposobni brati družbenih pomenov drugih simbolov. V tem primeru govorimo o kulturnem šoku, ki je dvosmerni proces.

Družbeni pomeni: za nas ljudi imajo vsi objekti nek pomen in mi se odzivamo na objekte okoli sebe. Večinoma objekti zajamejo druge ljudi, dogodke, procese, stvari. Kulturna bitja se odzivamo na objekte ali držaljaje, vendar ne neposredno, ampak tem objektom pripisujemo pomene.

Jezik je sistem simbolov, ki članom kulture omogoča komuniciranje.

Saphir-worfora hipoteza: ljudje različno dojemajo svet skozi različne sisteme jezikov. Primer: različna poimenovanja za sneg.

Jezik ni nek naraven pojav, ni prirojen, ampak je družbeni produkt, družbeni sistem. V sam jezik so vgrajene vrednote, prepričanja, da torej jezik ni neko nevtralnno objektivno, nespremenljivo sredstvo reprezentacije sveta, ampak je sredstvo s katerim mi ta svet šele konstruiramo, konstituiramo. Jezik svet šele ustvarja. Jezik usmerja naše miselne procese. Jezik z vgrajenimi stereotipi, pogledi, vpliva na možgane, kako možgani organizirajo naš miselni proces, sistem. Preko dožemanja sveta pa jezik potemtakem vpliva na samo konstruiranje sveta.

Posameznik se preko učenja jezika seznanja s tem svetom, oz. nekimi prevladujočimi percepcijami, razumevanji tega sveta.

Jezik je tesno povezan s političnim prostorom, z oblastjo, pride lahko tudi do zlorabe jezika. Nosilci moči so običajno tisti, ki imajo dostop do oblikovanja simbolov in družbenih pomenov, v rokah imaš potencial za organizacijo tega sveta.

Razdredni oz. družbeni boj naj se danes bi več odvijal glede produkcijskih sredstev, ampak interpretacijo sveta.

V sociologiji velja, da imajo moški kot družbena skupina, številne prednosti. Kako se to kaže na ravni jezika? Feministke, ki se ukvarjajo z jezikovnim seksizmom raziskovale angleški jezik, so prišle do ugotovitve, da so moški tisti, ki so krojili jezik in tako percepcijo sveta in organizirali svet po svojih interesih, ciljih.

Moški so oblikovali tako besedišča kot slovnične strukture.

Te ženske so ugotovile naslednje: najprej moramo ugotovit, da obstaja znotraj jezika dva slovnična spola: moški in ženski. Ali ima to razlikovanje kakšno povezavo z odnosom družbe in kulture do spolov, pripadnikov dveh različnih bioloških spolov? Gre za temeljno razliko med moškin in ženskim slovničnim spolom. Dominacija moškega slovničnega spola, se vidi v tem, da moški slovnični spol označuje človeštvo, z njim je mogoče nadomestiti ženski slovnični spol. Ženski slovnični spol je nekaj partikularnega, označuje partikularnost žensk. Ženski slovnični

spol je spolno zaznamovan. Moški s.p. pa je univerzalen. Ženske se na ravni jezika izključuje iz polja vidnega.

Drugi element jezika kot sistema simbolov pa je sam vrstni red moških in ženskih izrazov. Jezikovna pravila utelešajo implicitne predpostavke med moškimi in ženskami.

Kako so se oblikovala ta pravila? Ugotovila je, da so to pravila o vrstnem besednem redu in dominaciji pričela veljati šele od srede 16. stoletja, pred tem teh pravil ni bilo. To se je zgodilo leta 1533 Wilson, je ugotovil, da je v jeziku bolj naravno postavljat moške izraze namesto žensk in pred njimi, z argumentom, da so tudi v naravnem redu moški pomembnejši od žensk.

Ta dominacija moškega spola je trajala dve stoletji, sredi 18. stoletja pa se je še bolj utrdila. 21. pravilo: moški spol je bolj vsestranski, bolj vseobsegajoč.

Če je spol neznan, ali se govori nekaj na splošno, se uporabi moški spol, ne pa ženski.

Izvaja se simbolno nasilje nad ženskami.

14. 9. 2011

Družbena konstrukcija realnosti

- Berger & Luckmann
- nature vs. nurture
- družbena izolacija?
- biografija

Družbena realnost se nananaša na proces s katerim ljudje vključeni v družbene interakcije ustvarjajo na kreativen način družbeno resničnost, družbene in kulturne strukture, znotraj katerih živijo in delujejo.

Mikrosociologija = kreativna sociologija. Običajno so to mikro pristopi, ki poudarjajo primarni pomen družbenega delovanja Mi smo predvsem akterji. Imamo to sposobnost, da preko

interpretacijskih postopkov, kreiramo družbeno realnost, ter tudi nenehno spreminjamo. Smo omejeni s strukturami. Tudi znotraj mikro oz. kreativne sociologije je več pristopov, ki pojasnjujejo realnost kot produkt in kot neodvisno spremenljivko, ki dalje producira na različne načine.

Družbena konstrukcija realnosti:

Thomasov teorem: on pravi, da če situacijo definiramo kot realna, bo realna v svojih posledicah. Situacije, ki jih definiramo kot resnične, postanejo resnične v svojih posledicah.

Predvsem je izpostavil, da ljudje delujemo v svetu, ki ga definiramo. Čeprav prizava, da živimo v nekem objektivnem svetu, da obstaja svet tam zunaj, s tem hočemo izraziti dejstvo, da seveda živimo v neki resničnosti, ki je dosegla samostojno formo, neko lastno objektiviteto, da je postala ko je bila proizvedena s človeške strani, nek samostojen, neodvisen produkt. Obstaja realnost, ki je tam zunaj, objektivna, od nas neodvisna. In obenem vrši na nas nek pritisk. Ima možnost, da na nas deluje, da nas do določene mere prisili, ali v nečem določa. To kako definiramo situacijo v kateri se nahajamo, je odvisno kako bomo v situaciji delovali. To kar počnemo, naše delovanje, je bolj odvisno od naših lastnih definicij, kot pa od prisiljujoče moči teh zunanjih struktur. Ni pomembno ali si podlež lopov, pomembno je, da te jaz vidim kot lopova, podleža in da v odnosu do tebe delujem, kot da si lopov. Če definiram neko situacijo (tudi na nek konkreten dogodek, osebo, izjavo, objekt) v okolju, kot ogražujočo zame, potem bom ustrezno delovala, tudi če drugi udeleženci te situacije, ne definirajo situacije na isti način in ne glede na to ali je situacija dejansko ogražujoča zame ali ne. Če definiram šolo kot neumno, se bomo vedli na ta način.

Naše realnosti so naše definicije situacije.

Vsak je odgovoren, da sproži proces mišljenja, »mind« in tvori nek pomen, na katerega se tudi odzovem.

Vzrok delovanje je torej vselej definicija. Vzrok delovanja niso strukture, ampak so to njihove lastne definicije.

Če želimo razumet delovanje akterja, moramo vselej razumeti oz. upoštevati rekonstruirati njegov proces definiranja situacije. To nas spomni na Webra iz katerega so črpali interakcionisti. On je poudaril ravno to, da je potrebno razumeti to, kako akterji razumejo svet in okolje okoli sebe.

Kateri so ključni elementi vključeni v situacije? Svoja delovanja gradimo glede na druge udeležence v situaciji (?).

- Postavimo si cilje je prvi element.
- Potem prevzamemo perspektive drugega (referenčne skupine v odnosu do situacije) – z očmi drugega
- Predočiti si relativni objekti v situaciji (drugi ljudje, predmeti, izjava, simbol). Pojasnjuje to, da smo človeški akterji sposobni, tako kot druge objekte, tudi samega sebe imeti za objekt, da si samega sebe predočimo kot objekt in nanj zremo. Akter si nakaže, si jih predstavimo predse in jih vidimo, da so, kakšen je njihov pomen.
- Prevzamemo vlogo drugega posameznika in vlogo skupine kot celote. Interakcijska kompetenca. Moramo videti situacijo tudi skozi oči drugih udeležencev interakcije.
- Definiranje sebstva v situaciji. Ocenimo samega sebe, ker smo sposobni samega sebe napraviti za objekt. Ocenimo samega sebe, kako ravnamo v situaciji. Sposobni smo se povzpeti nad seboj in videti kako ravnamo v situaciji. Ocenimo tudi kaj se dogaja v situaciji do nas, kaj nas nas vpliva.
- Presoja sebstva v situaciji. Presojamo lastno sebstvo, kako funkcionira. Sebi pripišemo identiteto in kaj doživljamo.
- Definiramo prihodnosti in si zamišljamo učinke svojih lastnih dejanj, pred njihovo izvedbo. Kakšne posledice bodo imeli naši odzivi, dejanja.
- Uporaba zunanj in spomnov tako da jih vnesemo v sedanjo situacijo. Akter ne vstopi v situacijo kot neko socializirano bitje. Premišljeno izbira tiste elemente, ki so uporabni za trenutno situacijo.

Proces refleksije se sproža v situaciji, ko je to potrebno.

Simbolni interakcionizem

G.H.Mead

- sebstvo = jaz (I) + mene (me)
- imitacija, igra, skupinska igra
- posplošeni drugi

Sebstvo: zmožnost, da smo reflektivni in da prevzemamo vloge drugih. Sebstvo je tisto, kar izhaja iz družbene interakcije. Sebstvo ima družbeno naravo, izhaja iz družbene interakcije. Poteka preko komunikacij in izmenjave simbolov. Kako vidimo samega sebe, kot sebstvo? Sami sebe vidimo kot neko ločeno bitje, zato ker nas drugi v interakciji nagovarjajo (»ti si deček«, »ti si Mojca«). Sebstvo ni utrjena, fiksna identiteta. Sebstvo se konstantno spreminja s tem, ko prehajamo iz ene interakcije v drugo. Se ne utrdi, ne kristalizira. Je fluiden. Odvisen od tega v kakšni situaciji, interakciji smo. V vsakem danem trenutku se tvori konkretno sebstvo. Kako vidim sebe, kako se definiram, presoje, ki jih imam o sebi. Odvisno od tega v kakšnih situacijah se najdem. Poudarki Meada: pomembne tudi definicije drugih, s katerimi se srečujem v interakcijah; vendar se jim lahko upremo, jih ne sprejmemo; delujemo v odnosu do sebe. Sebstvo je proces, ki se kontinuirano ustvarja.

Mead: srečate poudarke, da je sebstvo kombinacija. Da sebstvo nastaja pod vplivi kombiniranega delovanja dveh elementov, »I« in »me«. Še en koncept Meada: pospešeni drugi. Pojasnjuje razvoj sebstva skozi tri faze. Kako dojenček nima razvitega sebstva, da se odziva na svet skozi imitacijo. Skozi igro je sposoben prevzet pogled drugega soigralca. Z nadaljnim razvojem je sposoben prevzet perspektivo več posameznikov. Prevzame perspektive več udeležencev v več situacijah. Posplošeni drugi: posameznik je zmožen prevzet perspektivo večih v različnih situacijah. To pomeni, da je socialiran. V sebi nosi rezino družbe in deluje z neko mero konstantnosti v situacijah.

Ne prinašamo pomenov iz nekih situacij, ali od zalog situacij. Vse to smo mi kot akterji sposobni pustiti pred vrati neke nove interakcije. Pa vendarle, se sčasoma nekako ti pomeni, zaznave

posameznikov, posplošijo in nekako bolj uporabljamo ta podtaknjena pričakovanja, ki se kažejo kot neka pravila.

Če govorimo o Meadu, moramo govoriti tudi premiso, da pomeni izhajajo iz interakcije. Situacija je vselej kontingentna (odsotna je determinacija; situacija je odvisna od dogajanja v njej sami; odvisna od dejavnikov, ki so trenutno prisotni, ne da bi bili ti sami pogojeni s prejšnjim redom (?); bolj preprosto: situacije kontingentne mislimo na to, da so odvisne od situacijskih naključij, situacijsko relativnih, pomembnih dejavnikov, v njej posamezniki delujejo svobodno, glede na svoja načela).

Akter je veslej sebe zmožen spreminjat, rekreirati, se ponovno ustvariti, spremeniti interpretacijo, pomena. To pomeni, da smo praktično neodvisni od skupnih kulturnih pomenov, da se ne upiramo na jezik, kot vir pomenov. Se ne upiramo na utrjen sistem prepričanj, idej, verovanj, ampak da smo sami v vsakem trenutku tvoriti pomen, ki je skladen z našo lastno, avtonomno presojo.

Poudari to, da je jaz vselej le začasno ukoreninjen v situacijo. Sam določa, kateri elementi iz preteklosti bodo umeščeni v trenutno situacijo.

J. Cooley

»the looking-glass self«

Znan je po izrazu »samozrcalni jaz«. Se gledamo v ogledalo in se sprašujemo ali smo zadovoljni. To odgovarja temu, ali je to kako želimo, da bi izgledali. Na to se nanaša koncept zrcalni jaz. Dejansko pa hoče povedati, da so drugi naše zrcalo in da pravzaprav si zamišljamo svoj videz v očeh drugega (svojo celostno podoben; ne samo fizično, ampak tudi to kakšne cilje imamo, kako vidijo naše vrednote, življenjski stil,...), potem si zamislimo njegovo oz. njeno presojo tega videza, podobe. Zamislimo si, ali nas sprejema ali zavrača, kako nas vidi. Temu sledi neka vrsta občutenja sebe. Ali ste ponosni, zadovoljni, ali občutite zadrego. To na nek način vpliva, učinkuje na nas. Ne gre za to, kako nas kdo dejansko vidi, ampak je poudarek na tem, kako si mi zamišljamo, da nas drugi vidijo.

Erving Goffman

Pozneje se je tudi on, kot marsikateri njegov kolega, odprl bolj tem kolektivističnim interpretacijam. Poudarek na delovanju, kasnej pa so prešli na poudarek na strukturah.

Njega so zanimale kreativne strategije akterjev.

Dramaturška mikrosociologija.

Je teoretik interakcijskega reda. Kot interakcijski red je poimenoval področje družbenih interakcij, ki po njegovem mnenju zasluži posebno pozornost sociologije, oz. da se v zvezi s tem dogajanjem oblikuje sociologija interakcijskega reda. Zavzema dogajanje na mikro ravni, govorimo o posameznikih, kognitivnih miselnih procesih in o delovanju in o interakcijah med posameznikih. Ko govorimo o makro ravni, govorimo o družbenih strukturah, vlogah, organizacijah. Mislimo tudi na kulturo, norme in pravila in vrednote, mislimo tudi na družbo kot celoto, civilizacije ljudi,... Interakcijski red je mikro področje, ki je relativno avtonomno. Razvija lastno dinamiko in da deluje po nekih lastnih urejevalnih principih oz. načelih. Ko rečemo, da je ta raven empirične družbene resničnosti avtonomna, rečemo, da je avtonomna glede na vpliv makro struktur. Na pravila, ki vodijo interakcije, ne vplivajo širši institucionalni vplivi.

Zanima ga interakcijski red. Pravila interakcije, ki jih je podrobno razčlenil. Goffman razlikuje med dvema vrstama interakcij: med osredotočenimi (udeleženci ohranjajo skupen fokus vizualne in kognitivne pozornosti; npr. pogovor) in neosredotočenimi (niz posameznikov, ki jih opazujemo; ni nekega tematskega fokusa; vsak zasleduje svoj interes; npr. čakajoči v čakalnici). Mi kot udeleženci interakcije zelo sledimo tem situacijam. Kot akterji izkazujemo to, da jim zelo verno sledimo. To da so skupna, da jih delimo, upoštevamo...če jih prekršimo pride do krize. Goffman izpostavi še eno emocijo – to je zadrega. Nastopi takrat, ko prekršimo neko implicitno pravilo in se tega zavemo, hkrati pa to ogrozi nadaljni potek interakcije. To on opredeljuje kako to poteka na srečanjih. Ugotovil je navidezno banalne lastnosti, dejstva. Z vsem tem opisom je požel veliko pozornosti in je danes eden bolj cenjenih sociologov.

Nadaljni koncept je koncept samoreprezentacije. Govori o tem, da smo v tem interakcijskem redu, akterji igralci vlog. Celo naše življenje je kot oder in na tem odru igramo določene vloge pred občinstvom, hkrati pa smo tudi sami občinstvo, pred katerim igrajo vloge drugi. Razvije kopico dramaturških izrazov. Povleče analogijo med gledališčem in družbenim življenjem. V

osnovi je želja posameznika, akterja, ki izvaja predstave, da bi pri drugih ljudeh ustvarili zaželen vtis. Želimo upravljati z vtisi drugih. To počnemo tako, da projeciramo definicijo o samih sebi in samodefinciji priredimo vse vedenje (verbalno in neverbalno). Primarni interes je, da upravlja z vtisi drugih, da projecira določen imidž pred občinstvom. Pričakuje, da bodo drugi sprejeli imidž. Sam sprejema imidž, ki mu ga drugi kot občinstvo prezentirajo. Te samoprezentacije imajo visok moralni značaj, to pomeni, da občinstvo verjame tem samoprezentacijam, vsaj začasno. Naloga, ki si jo mora akter naložit je, da ohranja konsistentnost tega imiđa.

Dajemo informacije: give: ki jih mislimo dat; give off: geste, ki niso izražene z nekim namenom, ampak pride do njih zaradi nenadzarovanega namena.

Goffman je izrisal zelo ciničnega akterja, ki mu je interes, da manipulira z vtisi drugih; da bodo drugi prostovoljno delovali, kakor si on želi.

Vljudna nepozornost: pravilo, da ko se dva mimoidoča približujeta drug drugemu, vzpostavita kontakt z očmi, na določeni razdalji pa pogled umakneta. S tem ko ga pogledamo, cenimo, da smo ga opazili. Če ga pa gledaš, pa že sporočas, da si ga opazil: zgražanje, ali kaj drugega. To pravilo govori o tem, da pozornost ostaja na neki določeni ravni in da ne sme prestopat teh meja, ki jih imamo do tujcev.

Opazoval je, kako smo ljudke taktne (če je kdo plešast, o tem ne govorimo). Vljudnostni vidiki pomembno.

21.4.2011

2 koncepta: individuacija, globalizacija

Kako ste vi kot individum umaknjeni od nekih skupin, da ustvarite lastno identiteto.

Globalizacija in globalne neenakosti

linearni in ciklični čas. Z globalizacijo se čas ukinja – v vseh procesih so časovni zamiki vključeni v sam sistem poslovanja.

Izpit: globalizacija kot preseganje časovne diskontinuitete – gre za premike od prostora krajev do prostorov tokov (just in time). To pomeni just in time – če smo včasih govorili o binarnih krogih, da ima vsaka država svojo identiteto, danes govorimo o mreži. Nimamo več trdih, stabilnih, fiksnih norm, ampak imamo mehke fleksibilne norme. S tem vprašanjem se ukinja klasična tradicionalna hierarhija prostora.

IKT – informacijske kom. tehnologije

knjiga Derrida

5. 5. 2011

Spolni red in seksualnost

Ključni pojmi

družbeni spol

hegemonska moškost

spolni režim

spolna identeta

seksizem

biološki spol

hegemonska ženskost

spolni red

spolne vloge

patriarhat

spolna stratifikacija

Spolni red: spolni red pomeni načine s katerimi družbe preoblikujejo podobe, predstave o moškosti in ženskosti v odnosu družbene moči. Spolni režim pa naj bi se nanašal na to kako ta spolni red deluje v nekih manjših skupinah kot so skupina, šolski razred,...

Spolni red je nek sistem, ki združuje kulturne pomene, pomene moškosti in ženskosti na eni strani in po drugi strani družbeni odnos, nek vzorec družbenega odnosa, se pravi v tem primeru gre za asimetrijo družbene moči.

Seksizem: vse tisto, kar konstituira, oblikuje, promovira, obnavlja, reproducira obstoj neopravičljivih spolnih razlik. Seksizem se opredeljujejo kot globalna oblika zatiranja žensk. Gre za neenakopravno razporeditev življenjskih možnosti (dostop do izobraževanja,...). Sistematičnost! Ta neenakost med spoloma je vkoreninjena v kulturo in v družbeno strukturo. Ni nekaj sporadičnega, kar se pojavlja po naključju. Vpeta je v institucije, odnose, v kulturo, sklop prepričanj, norm, verjetij. Seksizem je del delovanja družbenih institucij in struktur. Seksizem deluje na več ravneh. Deluje na ravni in skozi institucije, deluje na ravni družbenih interakcij. Seksizem deluje na ravni družbenih institucij. Družbene institucije bodisi izključujejo, segragirajo, izkoriščajo ženske.

Klasična patriarhalna družina: strukture so jamčile, zagotavljale nadvlado moških, ker je bil moški tisti, ki je imel nadzor nad ženskami in mlajšimi moškimi v celotnem gospodinjstvu. Ženske so segregirane v poklicih: niso enako plačane, niso enako nagrajene, počasneje napredujejo v karieri. Primer interakcijskega seksizma: učiteljica v šoli obravnava dijakinjo drugače kot dijaka.

Sex gender: spol spol (prevod). Sistem biološki spol, družbeni spol, je koncept, ki ga je 1975 uvedla Ruby. Z njim je hotela opozoriti na obstoj nekega univerzalnega družbenega sistema, nekega specifičnega mehanizma, s katerim vsaka znana družba biološki spol in biološko spolnost preoblikuje v družbeni spol, v produkte človeške dejavnosti in iz katerega izhaja tudi spolna želja in spolna praksa, ki se oblikuje znotraj tega sistema. Pri tem avtorica izpostavi, da je heteroseksualnost za ženske prisilna in ima ključno vlogo v zatiranju žensk. To naj bi pokazalo, da je biološki spol v vsaki družbi filtriran skozi kulturne kode: te regulirajo vedenje enega in drugega pripadnika biološkega spola, ki vzpostavljajo in obnavljajo spolno delitev in vključno z spolno delitvijo dela in ki regulirajo tudi spolnost v smislu tega, da je heteroseksualnost edina normalna. To kaže, da so moški in ženske v izključujoči spolni kategoriji. Heteroseksualna matrika je koncept, ki ga je uvedla Butlerjeva in govori o binarnem sistemu spolov. O moškosti

in ženskosti kot dveh spolih, ki predstavljata neko polarnost in ki ne priznavata ničesar drugega kot samo izključno dva spola. Opredelila jo je kot družbeni red, ki predstavlja obvezno zvezo med družbenim spolom, biološkim spolom, spolno prakso,...

...Izpostavlja, da temu ni tako, da spolna anatomija ne sovпада s spolno identiteto...vse to je družbena konstrukcija,...

Heteronormativnost. Nornar (?). Že v poimenovanju koncepta vidimo, da izpostavlja normativno vlogo heteroseksualnosti. Gre za normalizirajoče prakse. Gre za nevtralizacijske prakse, ki si prizadevajo heteroseksualnost prikazati kot elementarno obliko človeškega povezovanja. Edini pravi model povezovanja med spoloma. Kot nujno sredstvo za človeško produkcijo. To je edina normalna, naravna.

V predmoderni družbi meje med moškostjo in ženskostjo niso bile tako jasno začrtane, kot je to sledilo v moderni industrijski družbi. Čeprav je obstajala spolna razlika tudi pred moderno družbo, ni bilo tako jasno.

Moškost označujemo na treh ravneh, na individualni, na sistemski in na ravni ideologije. Najprej bi moškost lahko opredelili kot spisek, zbirko niz lastnosti in praks, ki označujejo kaj pomeni biti moški v danih zgodovinsko prostorskih okoljih. Gre za nek spisek lastnosti, vzorcev vedenja, ki določajo kaj pomeni biti moški v določenem družbeno zgodovinskem obdobju, kontekstih. Na sistemski ravni bi moškost lahko razumeli kot institucionalizirana razmerja navlade moških nad ženskami. Tudi na ravni ideologije lahko identificiramo moškost, spolna ideologija opravičuje nadvlado moških nad ženskami. V teh dveh zadnjih; moškost na sistemski, ideološki ravni, lahko bi govorili o maskulinizmu. To je sistem, ki vzpostavlja in tudi obnavlja, reproducira spolno razliko. Reproducira spolno delitev dela in dominacijo moških tako v zasebni kot javni sferi.

Moderni maskulinizem: pri definiciji bi rekli, da gre za sistem nadvlade moških nad ženskami. Izpostaviti moramo to, da ne gre za samo moško nadvlado nad ženskami, ampak tudi moško nadvlado nad moškimi pripadniki deprivilegiranih skupin. Kateri so sestavni elementi? Seksizem, heteroseksizem oz. homofobija, rasizem in pa razredna aroganca.

Moškost je po definiciji Siedlerja definirana kot simetrično nasprotje ženskosti. Izpostavlja, da je moškost bolj definirana s tem kar ni, kot bolj kar je. Moškost je negativna identiteta. Moškost se prostituira in nauči z zavračanjem čustvenosti in povezanosti. Ta spolni binarizem, dvojnost spolov ni nevtralna. Ženskam so pripisane lastnosti, ki so manj cenjene, kot moške. Moškost nastopa kot standard, kot norma, po kateri se določa ženskost.

V dolgi zgodovini zahodne družbe, moškost racionalno, javna sfera,.. ženska: narava, čustveno, ekspresivno, zasebno. Vezani na ženskost, so bili vedno v podrejenem položaju. Moškost predstavlja normo, nekaj objektivnega, nepristanskega. Ne dopolnjujejo, odklon. V različnih družbah obstajajo različne vrste moškosti. Tudi znotraj ene in iste družbe, lahko identificiramo obstoj večmoškosti, moškost je večdimenzionalna kategorija. Te različne moškosti izražajo protislovne izkušnje moči pripadnikov različnih skupin. Sobiva več vrst moškosti, ki se pripenjajo na moške različnih razredov, ras...

Rasizem deluje izključevalno na nebelo, oz. na črnsko moškost. Heteronormativnost pa deluje izključevalno na gejevsko moškost. Nekatero moškosti v družbi se vzpostavijo kot dominantne moškosti, ki označujejo tisti spisek lastnosti in praks, ki predstavljajo poglobitni način biti moški v nekem kontekstu, neki družbi. Tako moškost imenujemo hegemonična moškost, ta je tista, ki postavlja standarde vsem ostalim.

Moderna družba je bila tista, ki je ustoličila eno dominantno moškost.

Moški imajo danes več možnosti za izbiro moškosti. Možnost, da izbirajo elemente večih moškosti, pri čemer pa ne izgubljajo na družbeni moči na razmerju do žensk in do drugih. Moški imajo danes možnost, da izbirajo več aktualno dostopnih moškosti.

Zakaj imamo več možnosti preigravanja spolnih identitet?

Danes ne prevladuje jeklena moškost, kot je bila v preteklosti. Danes pa je vendarle moškim bolj na razpolagajo, da črpajo iz intuitivnosti, čustvenosti, spontanosti. Treba pa je reči, da ta nova možnost, to novo možnost, da moški postane nov v sodobni družbi, ne odreka privilegija družbene moči. Moški lahko postane bolj čustven, ampak s tem ne zgublja družbene moči. Maskilunizem s tem ne slabi. Novi moški je koncept, ki ga je razvil feminizem, pa tudi množični

mediji v 70. letih. Ti novi moški so v medijih reprezentirani v dveh glavnih podobah: skrben oče, ki se aktivno vključuje v vzgojo otrok, na drugi strani pa novi moški v podobi novega narcista. Oče: bel, pripadnik srednjega razreda, izobražen. Narcist: stilsko pismen, se spolna na kulturo, pop glasbo, statusni simboli so pomembni element njegove spolne identitete, japijevski močnost je zamenjala ročno spretnost industrijskega moškega.

Črna moškost: podoba: živalska senzualnost, telesna nagnjenost. Tako podobo moškosti je vepljal bel razumski moški. Bel moški vidi predimenzionirano telo brez glave. V kakšen geto zaradi svoje telenosti črni moški sodijo? Za njih sta rezervirani dve panogi: šport in industrija zabave. Znotraj teh dveh panog sodobnega potrošništva, če črnim moškim dovoljeno, da razvijejo življenjski stil, nek samosvoj govor, da razvije neko svojo kul držo. Črna moškost je v očeh belikih moških je spolno in družbeno impotentna.

12. 5. 2011

Spolni red in seksualnost

Družbeni in biološki spol. To je eno izmed temeljnih razlikovanj. V 60ih in 70ih letih, spolno razlikovanje, da so različni teoretiki, teoretičarke, naturalizacijo spolnih razlik dekonstruirale, da je prišlo do neutralizacije (?) = spolne razlike niso vpisane v biologijo, ampak da je precejšen del družbeno konstruiran. Biološki spol je genetska definicija spola, ki se nanaša na fizične razlike, s čimer se rodimo. V širšem smislu naj bi biološki spol določale sekundarne spolne značilnosti, kot so dlake na obrazu, široka ramena, globok glas..anatomske značilnosti: zunanje, notranje značilnosti, kromosoni, hormoni. Več je kriterijev po kateri določimo pripadnost enemu ali drugemu biološkemu spolu. Biološki spol zajema te anatomsko biološke značilnosti, ki naj bi izhajale iz čiste biologije. Ideja čiste biologije je naletela na hudo kritiko: ne moremo predpostavljati čiste biologije,...

Družbeni spol se nanaša na vse kar v neki družbi oz. kulturi pričakujejo od biološke ženske oziroma biološkega moškega. Vsa pričakovanja vezana na vedenje, pojavnost, govor (jezik) in vse ostale značilnosti (način hoje, drža, načina sedenja,...).

Družbeno sprejeti sistem razlik je tisto kar je gender. Za razlikovanje med moškostjo in ženskostjo.

Spolne vloge se nanašajo na naučeno... Spolna stratifikacija = neenaka razporeditev gospodarstva med spoloma (podobno družbeni stratifikaciji).

Avtorja izpostavljata Sidney (???): njena teza: patriarhat se je spremenil, transformiral. Prišel iz zasebne v javno sfero.

Patrizem je koncept, je nekakšen nadomestni koncept konceptu patriarhata. Institucije, ki so varovale moško dominacijo niso več tako. Tudi religija, cerkev, kot ena od družbenih institucij, nima več moči, da bi legitimiralaneenakost med spoloma. Še vedno je katoliška cerkev institucija, v katero je seksizem vgrajen. Ostajajo še neki ostanki patriarhalne družbe: slabi njihov vpliv. Avtor: Turner, 1985 je skoval nov izraz patrizem: ki naj bi bolje obsegal nove oblike družbene neenakosti med spoloma in kot on ugotavlja naj bi bili problemi žensk, problemi produkcije in reprodukcije, v sodobni družbi pa ni več produkcije in reprodukcije. Turner vidi problem žensk v sodobni družbi, njihov podrejen položaj, predvsem v povezavi z medijskimi reprezentacijami. Ta predstava jaza in naše dobro počutje je tesno vezano na imidž. Ta imidž pa je rezultat teh reprezentacij, ki jih predvsem posredujejo množični mediji. Problematično so to zelo razširjene predstave žensk. Nanaša se na zbirko vrednot, stereotipov in sodb, ki nimajo utemeljitve v znanju in niso podprte s pravnim sistemom, političnim sistemom,...

Gender: West in Cimerman sta ga formirali 1987, sta predstavnici etnometodološke teorije. Ta teorija pa izpostavlja kot temeljno tezo, da je družba pravzaprav človeški produkt v smislu, da vse kar obstaja, nas obkroža, je praktično rezultat družbene konstrukcije realnosti. Ne moremo pristati na idejo o obstoju neke objektivne resničnosti, ki bi imela samostojen, neodvisen obstoj, ki bi bil neodvisen od naše percepcije družbenega reda...živimo v navidezno stabilnem družbenem redu. Če bi naenkrat vsi po nekem dogovoru prenehal konstituirati realnost, bi se ta realnost sesula. Ljudje smo emocionalno vezani na družbeni red, ki je vzpostavljen. Mi pa se ne zavedamo, da je ta svet naš lasten dosežek, naš lasten produkt, mi ga ustvarjamo. Vse je ena družbena konstrukcija: če mi ne bi nenehno reproducirali teh elementov, bi se porušil v prah.

Avtorici spodbijata tudi obstoj stabilnega družbenega reda. Ljudje nenehno ustvarjamo spol. Kako delamo spol v vsakdanjih interakcijah? Vsi nenehno razgllašamo, ustvarjamo spol (se vedemo, obrazno mimiko, hojo, telesne geste, držimo svoje telo na specifičen način). Ali je mogoče identificirati situacijo, kjer ustvarjanje spola ni mogoče? (Navedite konkreten primer ustvarjanja spol: če dvigneš neki težkiga, kar ni za tvoj spol; delanje spola s strani moškega, pomoč ženski, ki se ji je pokvaril avto).

Spolni binarizem – spolni kontinuum

Zahodna družba ne priznava spolnega kontinuum, ampak je zahodni svet strukturiran okoli spolnega binarizma. Vsako rojeno bitje se mora klasificirati v eno ali drugo kategorijo. Spolna nedoločnost ni možna. Vendar pa že z vidika biologije ljudje ne pripadamo dvema biološkima kategorijama ampak večim spolom.

Biologinja 1993 predlaga, da sta moški in ženski spol na skrajnem koncu, potem pa še trije spoli. Ljudje, ki se rodijo z značilnostmi, ki se ne morejo uvrstiti ne v en, ne v drugi biološki spol. Prav interseksualci (medspolniki) en testis in en jajčnik, in psevdo moški in psevdoženski. Ali zahodna družba priznava teh 5 spolov? Še zdaleč ne.

$17/1000 = 2\%$ je interseksualcev. Te osebe odstopajo v biološkem, gleda se če je prisoten moški hormon, gledati je potrebno tudi, če je prisoten receptor hormona. Če je receptor hormona prisoten v možganih, drugače ta hormon nima vpliva na možgane. Gre za kromosonsko, genitalno odstopanje (genitalije niso popolne), ambiseksualne genitalije (genitalije obeh spolov hkrati). Interseksualcev ne priznavamo, zato se v literaturi imenujejo skriti spol.

Nekatere nezahodne družbe pa podpirajo tretji spol. V Indiji so hidžre (to pomeni neženska, nemoški). Hidžre (vsaj prave) ne želijo se kirurško spremeniti ne na en spol, ne na drugega. Hočejo ohraniti spolno identiteto. Indijska družba jih priznava, da v potnih listih imaš možnost, da to obkrožiš kot evnuhi. So politično prepoznavna kategorija in tudi uveljavljeni, saj pridobivajo na lokalnih volitvah (ljudje jih razumejo, da niso skorumpirani). Hidžre se obnašajo večinoma kot ženske. Izgubljajo religijske funkcije, zato so večkrat prisiljeni v prostitucijo.

Indijansko pleme: moški, ženski ali tretji spol, kar želijo. Tudi fizično normalni posamezniki znotraj indijancev imajo možnost igrati vlogo tretjega spola. Za naš zahodni svet je interseksualnost nezaželeno. Načelo: eno telo en spol. Zelo ostro razmeji moško, ženski. To telo

je treba popraviti, normalizirati. Praviloma se ga normalizira tako, da se ga kirurško operira in tako zagotovi kontinuiteta dvospolnega družbenega reda.

Argument: to jih spremenijo zaradi nesprijemanja iz okolja.

Feminizem

podajajo različna stališča, gre za različna gibanja, različne teorije. Odvisni so od konteksta v katerem se pojavljajo (zgodovinskega, kulturnega). Ženske iz 3. sveta probleme žensk vselej vežejo na probleme kolonializma, razizma, ne morejo preko teh izmov. Rekli bi lahko, da je nekaj skupnega o feminizmih. Vsi se zavzemajo za enake pravice, razlike niso vpisane v naravo,...skupen je njihov boj za izboljšanje položaja žensk v družbi.

Razvoj od prvega do drugega vala. Pred in po 19.st. potem drugi val 60. leta, potem pa 80. leta. Prvi val je temeljil na liberalnih idejah, zavzemal se je za uveljavitev formalnih pravic in na to gibanje se vežejo sufražetke, da so ženske enake državljanke moškim.

Feminizem drugega vala je nastal konec 60. let na zahodu. Znotraj zelo heterogen, več verzij feminizma. Delil se je na liberalni, marksistični (socialistični) in radikalni feminizem.

Liberalni: napajal se je že pri idejah feminizma prvega vala. Vsi posamezniki smo enaki in glede na to, da smo enaki po naravi imamo tudi vsi enak razum, smo enako racionalno sposobni in na podlagi česar se lahko tudi vsi racionalno odločamo. Moški in ženske so enaki v razumu in zato pač morajo tako ženski kot moške v zasledovanju svoje sreče bit omejeni, da ne kršijo pravice drugih. Izpodbijale so prepričanje, da so ženske manj racionalne od moških,... ker so jim v vsem enake, lahko same o vsem odločajo. Poleg tega, da so želele, da so ženske formalno iznačene (zakonsko), so želele še enak dostop do izobraževanja in ekonomskega udejstvovanja. Tudi to je zahteva večine feminizmov. So izvor seksizma in deskriminacije žensk. Vidiijo izvor neenakopravnosti v nevednosti in omejenosti, pa tudi v namernem vedenju ljudi. Izpostavlja problem spolno specifične socializacije. Druga zahteva: zakonodaja, antidiskriminacijskih zakonov. Bodisi, da gre za poklične položaje, ali položaje v politiki. Prizadevajo si za enakopravnost žensk znotraj obstoječih družbenih struktur: niso problematizirale prava samega, moško označenih vrednot, niso problematizirale spolnosti, poroke,...

Marksistični: izvor vidi v strukturah kapitalistične družbe. Ne gre za analizo stereotipov, predsodkov, predstav. osredotoča se na globalne strukture, ki kot stranski produkt producira neenakost med spoloma. Ženske so izkoriščene tako v produkciji, ... kot... Njihov poudarek je, da imajo ženske in moški enega razreda, dosti več skupnega kot ženske nasploh, aato nastopajo proti liberalizmu. Hkrati pa tudi zavrača ta reformizem liberalizma, ki skuša zgolj izvest reforme ne pa temeljite transformacije družbe. Radikalne feministke zavrnejo eno in drugo verzijo feminizma. Zatiranje žensk je glavni izvor vsega zatiranja. Moški in ženske dva razreda (nasprotna??). Družba v kateri živimo je patriarhalna, morali bi jo preuredit, da bi temeljila na ženskih vrednotah. Opirata se na moške vrednote in ne presegata osnovnih parametrov.

Tretji del si preberi doma.

Koncept sistema blaginje. Blaginjski sistem ni isto kot država blaginje. Država blaginje je samo del blaginjskega sistema. Poleg države so prisotne še druge sfere in sektorji, rtrg, skupnost, civilna družba. Sodobne družbe imajo različne sisteme blaginj, ki so se oblikovali tekom zgodovinskega razvoja družb. Na osnovni česa izvedemo topologijo? Delitve dela med različnimi sektorji in akterji, ki omogočajo posameznikom da si zagotovijo resurse.

To je sfera države, potem imamo sfero trga (aktiven zasebni profitni sektor), potem imamo sfero skupnosti, kjer je aktiven oz. deluje zasebni neprofitni sektor, potem pa imamo še sfero civilne družbe (zasebni neprofitni), (...najdi ga, prijatelji, sosedje...). še sfera skupnosti (mogoče tole tazadnje).

Razlikujemo: socialni demokratski, katoliškimi, liberalnim sistemom blaginje. Dodaj še 2.